

### Nr 13.

Ankom till Riksdagens kansli den 22 april 1913 kl. 3 e. m

*Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 13  
angående herr Kristenssons motion, nr 211, om  
skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och  
förslag i fråga om inrättande av en statens brand-  
försäkringsanstalt.*

I motion inom Andra kammaren, nr 211, har herr *Kristensson*, hemställt att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, huruvida, i vad mån och på vad sätt en statens brandförsäkringsanstalt kan och bör inrättas, samt för Riksdagen framlägga det förslag, vartill en sådan utredning kan föranleda.

Till stöd för denna hemställan har motionären anført följande.

Under det senaste halva seklet har försäkring mot brandskada tagit en oerhörd omfattning. Försäkringsverksamheten drives dels av bolag med huvudsakligen vinstsyfte, dels ock av ömsesidiga försäkringsanstalter. Medan de förra äro rena affärsföretag, så äro de senare endast ett medel att fördela förlusten vid inträffad eldsvåda på ett så stort antal som möjligt, varvid ömsesidighetsprincipens tillämpning borteliminerar bolaget-mellanhanden för att på så sätt söka åstadkomma billigare brandförsäkringsavgifter. Den stora utsträckning, som ömsesidighetsanstalterna på senare tid ernått, tyder otvivelaktigt på att de bereda sina delägare avsevärda förmåner.

*Motionen.*

Men under det de enskilda medborgarna sålunda sökt i detta hänseende tillvarataga sina intressen, så har *det allmänna*, i vad det representeras av staten med underlydande landsting, kommuner etc., föga eller intet åtgjort för att även åt sig bereda vissa förmåner och lättnader. I allmänhet brandförsäkras icke statens egendom, därför att den på grund av sin stora omfattning bildar så att säga en egen försäkringsstock, inom vilken samma lagar göra sig gällande som för brandförsäkringsanstalter i allmänhet. Äger brandförsäkring det oaktat rum, så beror det på särskilda omständigheter. Däremot är förhållandet helt annorlunda med landstingen och kommunerna, vilka var för sig på grund av sin litenhet måste försäkra sin egendom. En stor del, kanske allra största, varom dock uppgifter såvitt jag vet för närvarande saknas, torde vara försäkrad i affärsbolagen, som sålunda bereda sig vinst på det allmännas bekostnad. Egendomligt nog ha mig veterligt statsmakterna i vårt land hittills icke åtgjort någonting för att åt det allmänna tillförsäkra denna företagarevinst, och det torde därför icke vara en dag för tidigt att undersöka, huruvida inrättandet av en statens brandförsäkringsanstalt för i främsta rummet publik egendom, såsom skolor, kyrkor, sjukhus, kommunala affärsbyggnader och inrättningar m. m., kunde vara ändamålsenligt ur ekonomiska och andra synpunkter.

Huruvida statens tillvägagångssätt att icke i allmänhet brandförsäkra sin egendom är fullt ändamålsenligt, kan utan tvivel ställas i fråga. Om en större brandolycka något år skulle inträffa, så medförde detta kännbara budget-tekniska olägenheter. Låtom oss antaga, att flottans varv i Karlskrona brinner, så skulle en sådan brand ha obehaglig inverkan för de närmaste åren på femte huvudtiteln och därmed också på budgeten i dess helhet. Större eldsvådor komma alltid att såväl för respektive verk som för statens utgifter över huvud taget omedelbart öva ett störande inflytande. Något sådant behövde icke ifrågakomma, om en på fondering grundad statens brandförsäkringsanstalt vore upprättad. För varje år inginge i ett verks utgiftsstat en viss avgift till denna anstalt. I verkligheten bleve detta icke annat, än att verket i fråga uppförde beloppet på sin creditsida och brandförsäkringsanstalten detsamma på debetsidan, ty medlen överföras ju endast från ett statens verk till ett annat. Såsom ett typiskt exempel på olägenheterna med nu tillämpade princip må för övrigt anföras, att ruinerna efter den stora slottsbranden i Köpenhamn för ett par tiotal år sedan ännu äro ett synligt vittnesbörd på svårigheterna för en stat att täcka genom eldsvådor uppkomna större

förluster, varför också danska staten vidtagit vissa åtgärder för att vara mera förberedd på en liknande olycka.

Huru stor tillslutning en statens brandförsäkringsanstalt bör och kan omfatta, får givetvis en eventuell utredning giva vid handen. Jag vill endast här påpeka, att det ingalunda rör sig om småsummor, även om endast det allmännas egendom skulle komma i fråga. I första hand hade man väl att räkna med att alla landstings, kommuners, hushållnings-sällskaps, kyrkans och under statens eller allmänna institutioners förvaltning stående fonder tillhörig egendom i denna anstalt försäkrades. Dessutom kunde tagas under övervägande, huruvida icke samfund, föreningar och sällskap m. m., som i en eller annan form erhålla stats- eller annat allmänt understöd eller förmån, må som villkor för desammas åtnjutande brandförsäkra i statens anstalt.

Jag är icke i tillfälle att vid denna motions avgivande anföra det totala brandförsäkringsvärdet av nu nämnt slag. Men jag vill anföra några siffror, som kunna i någon mån visa, vad det rör sig om. I Sveriges officiella statistik för år 1909 upptagas landskommunernas tillgångar till bl. a. följande belopp:

Folkskolehus .....	67,773,100
Fattigvårdsanstalter .....	19,380,550
Sockenstugor .....	1,564,842

Stadskommunernas tillgångar voro bl. a. följande:

Rådhus, stadshus och stadshotell .....	18,581,000
Tull och packhus .....	5,658,881
Fattigvårdsanstalter .....	13,235,869
Sjukhus .....	20,352,001
Läroverkshus .....	21,086,917
Folkskolehus .....	33,199,139
Gas- och elektricitetsverk .....	48,284,359

Kyrkorna i landskommunerna upptagas i omnämnda statistik till ett belopp av 99,212,618 kronor och i stadskommunerna till 31,510,033, och de ekklesiastika boställena m. m. till respektive kronor 58,979,241 och 13,021,027.

Ur det i dagarna utkomna arbetet om Sveriges nationalförmögenhet av I. Flodström må lämnas följande tabell, utvisande i stort sett samma sak, den bevillningsfria fastigheten 1908 av annat slag än jordbruksfastighet med vissa avdrag (landstingen äro inräknade i kommunerna:)

	Tillhörande staten	Tillhörande kommuner, för- eningar m. m.	Tillhörande bolag och en- skilda personer	Summa Kronor
Kyrkor och bönhus .....	6,138,000	135,731,600	661,600	142,531,200
Undervisningsanstalter .....	12,370,100	121,866,430	2,600,900	136,837,430
Fattigvårds-, fängvårds-, sjukvårds- och barna- vårdsanstalter .....	23,223,700	95,487,700	629,500	119,340,900
Byggnader för förvaltningen	29,610,400	31,716,700	—	61,327,100
Industriell egendom .....	3,672,900	11,480,300	—	15,153,200
Annan egendom.....	24,950,840	106,539,400	136,800	131,627,040
Summa	99,965,940	502,822,130	4,028,800	606,816,870

Vid 1911 års slut i kraft varande svensk försäkringssumma utgjorde för de största försäkringsanstalterna enligt kungl. försäkringsinspektionens officiella rapporter:

A. *Vinstbolag:*

Skandia .....	1,926,888,840 kronor
Svea.....	1,147,887,779 »
Skåne .....	633,059,718 »

B. *Ömsesidiga:*

Städernas Allmänna brandstodsbolag.....	766,355,731 kronor
Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader på landet	198,158,751 » .

Som synes, komme en statsanstalt för publik egendom att kunna i storlek tävla med de största hittillsvarande ömsesidiga bolagen och, därest även enskilda finge försäkra i denna anstalt, måhända jämväl med de större vinstbolagen.

En eventuell utredning angående inrättandet av en dylik anstalt torde även böra omfatta, huruvida premier och fondering eller uttaxeringsprincipen bör läggas till grund. Ehuru man torde kunna redan på förhand hålla före, att inbetalning av premier, grundade på statistiska beräkningar, ur flera synpunkter är att föredraga, så är det dock måhända lämpligt att även i detta hänseende icke ge direktiv. Redan här torde dock böra framhållas, att vid starten av en sådan anstalt byggd på premier, staten med sina till anstaltens storlek proportionsvis hart när obegränsade tillgångar icke nödvändigt behöver förskottera något belopp

motsvarande bolagens aktiekapital. Därest under ett av de första åren, innan tillräckliga fonder hunnit anskaffas, en större brand skulle äga rum, så kunde denna anstalt låna erforderligt belopp av staten, som hade motsvarande fordran på anstalten. Alla de andra fördelarna för staten av denna fondbildning utom de rent försäkringstekniska anser jag mig i detta sammanhang icke behöva uppräknas, ehuru givet är, att ju större de befinnas vara, ju större bliva också skälen för en sådan anstalts inrättande.

I vad mån anstalten kan och bör göras öppen för allmänheten får även lämnas att utreda. Dock synes det, som om enskilda personer vore bäst betjänta av att rätt lämnas för dem att, om de så önska, få försäkra i statens anstalt. Brandförsäkringsaktiebolagen i vårt land ha bildat ett slags kartell med huvudsakligt syfte att hålla så höga premier som möjligt. Då de större industriföretagen och lantegendomarna genom sina stora ansvarssummor och ringa antal icke lämpligen kunna och oftast icke heller få tillhöra nuvarande ömsesidighetsbolag, så är följden den, att de för närvarande i viss mån kunna sägas vara prisgivna åt de stora brandförsäkringsaktiebolagens godtyckliga premiesatser. Statens anstalt borde i främsta rummet ha till syfte sina försäkringstagares bästa genom låga, rättvisa, men för anstalten och vederbörlig fondbildning dock fullt tillräckliga premier. Industrien själv och dess konkurrenskraft gent emot utlandet kan endast vinna på, att nämnda kartells extra »brandskattning» omöjliggöres, och om samtidigt staten skulle erhålla någon vinst genom sådan verksamhet, så är ju därmed ingen skada skedd.

En och annan gör för sig själv måhända den stilla reflexionen, att en sådan anstalt icke egentligen medförde något annat än ett nytt ämbetsverks inrättande med massor av tjänstemän och löntagare och med ökade utgifter för staten. Utan att närmare ingå på hur denna anstalt kan och bör organiseras, måste jag dock framhålla ett par synnerligen viktiga omständigheter. För det första behövas inga kostnader för *anskaffning* nedläggas. För de större vinstbolagen lära anskaffningskostnaderna uppgå till 10 à 15 % på de inbetalda premierna. Jag är förvissad om, att jag härvidlag icke är alltför illa underrättad. Trots dessa höga anskaffningskostnader, uppgå bolagens vinster till mycket avsevärda belopp. Härav följer, och det torde en utredning säkerligen ådagalägga, att stora summor, utgörande anskaffningsutgifter och vinster

på nuvarande premier, stå till förfogande till avlöningar av den erforderliga personalen.

Men nu är för hundratals millioner allmän egendom försäkrad i vinstbolagen. Betaltes premierna för dessa millioner i stället till en statens anstalt, så erhöles denna: 1) den del av premien, som går till löpande administration, 2) den del av premien, som går till anskaffningskostnader, och 3) vinsten för bolaget, sedan brandskadorna utbetalats. Utan att draga bestämda slutsatser i förväg, förefaller det dock, som om man hade mycket grundad anledning antaga, att statsanstaltens administrationskostnader mer än väl täcktes av de utgifter, som det allmänna redan nu har för brandförsäkring. Utredningen får ju närmare klargöra den saken, men nog förefaller det, som om man på förhand kunde med tämlig visshet förutspå, att utredningen kommer att utvisa icke blott, att det allmänna icke finge några nya utgifter utöver de nuvarande, utan tvärtom gjorde vinst på affären.

Statsmakterna binda sig dock icke, om de gå med på en utredning av frågan, mer begäres icke, och jag för min del skall bli den förste att yrka avslag, därest utredningen skulle visa, att anstalten medförde ökade utgifter för det allmänna.

Jämväl frågan om återförsäkring i andra brandförsäkringsföretag bör, enligt min mening, utredas.

Huruvida staten förmår organisera och leda en verksamhet av här ifrågasatt slag, bestrides från visst håll. Men när staten kan sköta järnvägsrörelse och en mängd andra svåra saker, så förefaller det, som om denna sak åtminstone icke utan vidare kan avfärdas med ett dylikt argument.

*Utskottets  
yttrande.*

Utskottet har anhållit att försäkringsinspektionen måtte anmodas att till utskottet inkomma med yttrande rörande vissa för bedömande av förevarande motion viktiga frågor. Försäkringsinspektionens yttrande är såsom bilaga vidfogat detta utlåtande.

Motionären har hemställt om utredning rörande inrättande av en statens brandförsäkringsanstalt, vilken motionären tänkt sig skola erhålla

- 1) monopol på brandförsäkring av statens egendom,
- 2) monopol på brandförsäkring av annan publik egendom, samt
- 3) rätt att meddela brandförsäkring av privat egendom.

Vad först statens egendom beträffar är, såsom av försäkringsinspektionens yttrande framgår, frågan om dess brandförsäkring redan under utredning.

Den övriga publika egendomen, vilken i allmänhet torde vara brandförsäkrad, erbjuder, såsom försäkringsinspektionen framhåller, mycket goda risker och är därför vanligen försäkrad på så fördelaktiga villkor, att någon ekonomisk vinst för kommuner etc. genom upprättande av en statsanstalt knappast vore att förvänta. Då därtill kommer, att en mycket stor del av kommunernas egendom torde vara försäkrad i de kooperativa brandförsäkringsanstalterna, och dessa ömsesidiga bolag sålunda skulle komma att bliva lidande genom en statsanstalts inrättande, vilket ej kan vara önskvärt, kan utskottet icke annat än instämma med försäkringsinspektionen, då den framhåller, att »den ifrågasatta utredningen sannolikt på denna punkt skulle komma till negativt resultat».

Beträffande slutligen en eventuell statsanstalts ställning till brandförsäkringen av privat egendom, vill utskottet medgiva, att motionären måhända har rätt i sitt påpekande av att de privata bolagen genom sin tariffkartell kunna komma att hålla premierna högre än nödvändigt och rättvist vore, och att en statsanstalt på detta område kunde utöva ett hälsosamt inflytande. Däremot kan utskottet icke medgiva att upprättandet av en statsanstalt är den enda eller nödvändiga åtgärd, som av staten kan vidtagas för att råda bot på missförhållanden på detta område.

Försäkringsinspektionen framhåller, att, »även om motionärens åsikt angående aktiebolagens tariffpolitik skulle vara riktig, synes den motiverade icke upprättandet av en statsanstalt, som konkurrerar med de privata bolagen, de ömsesidiga såväl som aktiebolagen, utan vidtagande av åtgärder, varigenom de ömsesidiga bolagen bleve mera jämnställda med aktiebolagen vid konkurrensen om de större riskerna».

Staten torde icke sakna möjligheter att råda bot på de missförhållanden, som kunna förefinnas i fråga om aktiebolagens tariffpolitik, och det synes utskottet vara önskvärt att försäkringsinspektionen beredes möjlighet att på ett effektivare sätt än nu synes vara förhållandet följa bolagens åtgärder i detta avseende. Då nu förslag till åtgärder i denna riktning föreligger, och då försäkringsinspektionen anser, att genom dess genomförande premierna skulle komma att regleras mera rationellt än nu och därigenom »de reformer i tarifferna, som motionären önskar, så småningom komma till stånd», finner utskottet anledning saknas att för närvarande hemställa om en så omfattande utredning som den motionären begärt.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att herr Kristenssons förevarande motion icke måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 april 1913.

På utskottets vägnar:

RICKARD SANDLER.

---

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar *Sandler, Bäckström, Andersson* i Hägelåkra, *Leksell, Olsson* i Åsen\*), *Henrikson* i Heberg, *Sjöberg, Westlund, Lithander* och *Kloo*.

\*) Icke närvarit vid utlåtandets justering.

---

### Reservation:

av herrar *Sandler* och *Kloo*, som ansett, att utskottet bort hemställa,

att Andra kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande lämpligheten av att inrätta en statens brandförsäkringsanstalt;

mot viss del av motiveringen dels av herr *Lithander*, dels av herr *Sjöberg*.



*Bilaga.*

## Till Konungen.

I skrivelse av den 14 sistlidne februari har Eders Kungl. Maj:t anbefallt försäkringsinspektionen att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande, som Riksdagens Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott begärt i skrivelse av den 12 samma månad. Med anledning härav får försäkringsinspektionen anföra följande.

Utskottet önskar erhålla uppgift om det belopp, till vilket kommuner och landsting hava brandförsäkrat hos de privata bolagen. Försäkringsinspektionen saknar kännedom härom.

Till besvarande av frågan om bolagens premier, anskaffningskostnader och vinster har försäkringsinspektionen upprättat vidfogade tabeller I, II och III, avseende femårsperioden 1907—1911.

Tabell I avser endast de svenska försäkringarna. Kolumn 1 anger de avgifter, som under året erlagts av försäkringstagarna. Kolumn 2 anger räntan (4 %) å premiereserven vid årets början. Kolumn 3 utgör summan av kolumn 1 och 2.

Kolumn 4 anger de utbetalda ersättningsbeloppen, kolumn 5 ökningen av försäkringsfonden, kolumn 6 förvaltningskostnaderna. Till förvaltningskostnaderna ha här räknats även provisioner till agenter, men icke avskrivningar, utskylder, avsättningar till pensionsfonder m. m. I fråga om de svenska aktiebolag, vilka ha icke blott svenska utan även utländska försäkringar, ha förvaltningskostnaderna för den svenska affären beräknats efter vissa procenttal av premierna (22 å 26 %).

Kolumn 7 anger det överskott, som enligt denna beräkning skulle ha uppstått, om bolagen haft endast denna svenska affär, behållit denna helt för egen räkning (ingen återförsäkring) samt icke haft andra inkomster än premierna och räntorna på premiereserven och ej heller andra utgifter än de, som omedelbart förorsakas av försäkringsverksamheten. I detta överskott ingå alltså icke räntorna på aktiekapitalet eller på de fonder, som bolagen samlat genom att reservera tidigare års överskott. Det sålunda definierade överskottet må här kallas »bruttoöverskott å den svenska brandförsäkringsrörelsen».

De större bolagen måste emellertid i återförsäkring avträda en stor del av försäkringarna. Tabell II anger beloppen av de svenska försäkringarna och hur mycket därav, som är återförsäkrat.

Aktiebolagen (utom ett) skaffa sig i viss mån ersättning för de avträdde svenska försäkringarna genom att teckna utländska försäkringar; även av dessa avträdas en del i återförsäkring.

Tabell III avser endast de större svenska bolagen. Kolumn 1 anger bruttoöverskottet å hela brandförsäkringsrörelsen, definierad på samma sätt som förut bruttovinsten å den svenska brandförsäkringsrörelsen; för de ömsesidiga bolagen är det samma belopp som i tabell I, enär de ej driva någon utländsk försäkringsrörelse. Kolumn 2 anger återförsäkrarens andel i denna vinst; andelen har beräknats efter samma metod som bolagens bruttoöverskott. Kolumn 3 anger skillnaden mellan kolumn 1 och 2 eller bolagens »nettoöverskott å brandförsäkringsrörelsen». Kolumn 4 anger de andra överskott, som bolagen haft; vid dessas beräkning har naturligtvis hänsyn tagits till alla inkomster och utgifter, som icke förut beräknats. Kolumn 5 utgör summa av kolumn 3 och 4 eller bolagens verkliga överskott för året å *hela* sin verksamhet. Kolumnerna 6—8 angiva, hur detta överskott disponerats. Kolumn 9 anger storleken av det i affären vid årets början inestående kapitalet. Kolumn 10 anger, i % av detta kapital, bolagets vinst, frånräknat premieåterbäring till försäkringstagare. Kolumn 11 anger, i % av samma kapital, utdelningen till aktieägare.

Vid bedömning av de sålunda erhållna siffrorna bör bemärkas, att aktiebolagen och de utländska bolagen i återförsäkring övertaga en del försäkringar från dels de ömsesidiga bolagen, dels varandra. Den officiella statistiken är icke så anordnad, att det är möjligt att avskilja premierna för dessa återförsäkringar från premierna för de direkt tecknade försäkringarna. Detta gör, att de i tabell I angivna premiebeloppen för aktiebolagen och för de utländska bolagen äro större än de belopp, som svenska försäkringstagare erlagt till dessa bolag. Denna omständighet gör, att man icke får i tabellens beräknade bruttoöverskott å den svenska rörelsen se de belopp, som de svenska försäkringstagarna betalt till bolagen utöver vad som behöfts att täcka skador och förvaltningskostnader. Skillnaden torde uppgå till ungefär 5 % av de angivna premiebeloppen.

Det är tydligt, att den tidrymd, som tabellen avser, är så kort, att man måste vara synnerligen försiktig i fråga om de slutsatser, som kunna dragas av siffrorna. Särskilt må betonas, att under dessa fem år ingen större katastrof inträffat, utan fondbildningen kunnat fortgå ostört. Möjligheten av att en större massbrand kan inträffa förbises gärna, eftersom det nu förflutit lång tid, nära 25 år, sedan den sista. Men trots alla förbättringar i byggnadssätt och eldsläckningsväsende finns det ännu i våra städer och stadsliknande samhällen så många stora, för faran av en massbrand utsatta områden, att brandförsäkringsbolagen måste begagna de goda åren till att samla fonder, vilka sätta dem i stånd att möta även de stora eldsolyckorna.

Utskottets nästa fråga gäller förekomsten i utlandet av statsanstalter för brandförsäkring. I detta avseende kan försäkringsinspektionen meddela följande.

1) Under medeltiden funnos i Tyskland små lokala brandförsäkringsföreningar, motsvarande våra sockenbolag. Under de svåra krigstiderna på 16- och 1700-talet upplöstes dessa nästan alla. Regeringarna i de olika staterna togo då initiativet till upprättande av offentliga brandförsäkringsanstalter för enskilda

städer, landskap, provinser o. s. v. De upprättades under statens auktoritet som offentliga, allmännyttiga institutioner med vissa privilegier: skattefrihet, användning av offentliga tjänstemän för förvaltningen, avgifternas indrivning på exekutiv väg m. m. Viktigast var, att de erhöilo monopol på byggnadsbrandförsäkringen, var och en inom sitt område på det sätt, att det genom lag fastställdes, att varje byggnad utan vidare skulle vara försäkrad i den offentliga anstalten, eller så att byggnad icke fick vara försäkrad i annan anstalt. Försäkrings tvånget motsvarades å andra sidan av anstaltens skyldighet att till försäkring antaga varje anmäld byggnad. Mot slutet av 1700-talet fanns det ett stort antal sådana offentliga anstalter.

I Preussen reorganiserades dessa anstalter under 1800-talets förra hälft, varvid i allmänhet försäkringstvånget borttogs — dock äro 10 av de preussiska anstalterna alltjämt monopolanstalter — men skyldigheten för anstalterna att antaga erbjudna risker till största delen bibehölls. Samtidigt sammanslötos flera mindre anstalter till större. Dock finnas ännu 29 offentliga anstalter i Preussen; deras verksamhetsområden omfatta i allmänhet en provins. Utanför Preussen finnas 21 offentliga anstalter. Flertalet av dessa äro verkliga statsanstalter, var och en med sin stat till verksamhetsområde. Dessa statsanstalter hava monopol på byggnadsbrandförsäkring; 3 av dem driva även lösöreförsäkring, dock utan monopol. De hava rätt att uttaga avgifter i efterskott till täckande av brist; staten har icke iklätt sig någon garanti.

För de offentliga anstalterna anföras i bifogade tabell IV några siffror efter Ehrenzweigs Assecurans-Jahrbuch 1912. Beloppen äro angivna i tusental mark. I omkostnaderna ingå här även anstalternas bidrag till allmännyttiga ändamål, främst eldsläckningsväsendet. Dessa bidrag äro mycket betydliga. Enligt uppgift skola de uppgå i medeltal till 5 % av premierna. Sannolikt äro de ännu större för monopolanstalterna.

2) I några av Schweiz' kantoner finnas statsanstalter med monopol på byggnadsbrandförsäkring. Förslag är väckt att upprätta en central statsanstalt med monopol på lösörebrandförsäkring.

3) Genom lag av den 5 januari 1912 upprättades i Uruguay en statsförsäkringsanstalt. Från viss tidpunkt skall denna anstalt ha monopol på bl. a. brandförsäkring.

4) Sedan 1905 arbetar en statsbrandförsäkringsanstalt i Nya Zeeland. Den är icke monopolanstalt, utan arbetar under konkurrens med de privata anstalterna. Statsanstalten bestämde från början sina premier till 90 % av de premier, som de privata bolagen förut haft. Denna nedsättning besvarades av de privata bolagen med en stark nedsättning av premierna för vissa riskklasser. De premier, som genom denna konkurrens bestämts, synas vara förlustbringande såväl för de privata bolagen som för statsanstalten. De förra kunna tills vidare bära förlusten, därför att de ha mycket stor utländsk affär och redan samlat stora fonder. För statsanstalten är det tydligen en mycket allvarlig sak, att premierna visa sig svagt beräknade, i synnerhet som den ännu icke samlat några fonder.

Nedanstående siffror må anföras. Beloppen äro angivna i pund sterling.

År.	Privata bolag.		Statsanstalten.	
	Premier.	Skadeersättningar.	Premier.	Skadeersättningar.
1905 . . . . .	494,822	322,496	16,000	3,000
1906 . . . . .	508,222	407,869	26,000	13,000
1907 . . . . .	537,076	341,444	29,000	16,000
1908 . . . . .	577,877	544,606	33,320	24,000
1909 . . . . .	596,769	415,951	41,000	23,000
	2,714,766	2,032,366	145,320	79,000
	= 74.9 %.		= 54.4 %.	

Kostnaderna i statsanstalten lära uppgå till 35 å 40 % av premierna.

5) För Köpenhamn upprättades år 1731 en anstalt för frivillig brandförsäkring av byggnader; år 1795 infördes försäkringstvång, som dock åter upphävdes år 1868. För övriga danska städer upprättades år 1761 en gemensam anstalt med monopol, vilket dock upphävdes år 1870. Båda dessa anstalter såväl som »Landbyggningernes allmindelige Brandforsikring» (inrättad år 1792, utan monopol) voro tidigare ställda under offentlig förvaltning, men torde numera icke väsentligt skilja sig från privata ömsesidiga försäkringsbolag. År 1906 bildades en statsbrandförsäkringsfond. Dess kapital var från början 5 mill. kronor. Dess förmögenhet förvaltas skild från statens övriga förmögenhet; räntan tillgodoföres fonden. Fondens uppgift är att täcka inträffade brandskador å statens egendom och att betala brandförsäkringspremierna för de farligare risker, som anses böra vara försäkrade i privata bolag.

Fondens verksamhet synes av följande tablå. Beloppen angivas i kronor.

	1906—07.	07—08.	08—09.	09—10.	10—11.	11—12.
Skadeersättningar (med avdrag av återförsäkrade andelar) . . . . .	4,141	17,558	45,072	1,897	53,797	20,411
Utbetalda brandförsäkringspremier . . . . .	34,877	47,540	47,608	47,081	48,266	48,648
Omkostnader . . . . .	1,833	1,246	1,429	1,327	1,406	1,473
Överskott . . . . .	140,624	138,217	119,236	167,660	124,234	160,314

Fondens storlek var den 31 mars 1912 5,850,285 kronor.

Fondens samlade risksumma var den 31 mars

1908 . . . . .	305,364,000
1909 . . . . .	314,183,000
1910 . . . . .	330,384,000
1911 . . . . .	348,742,000
1912 . . . . .	366,441,000

Fonden försäkrar alla statens byggnader med maskiner och fast inventarium, skepp samt lösöre, dock icke samlingar och konstverk, krigsfartyg, krutupplag och dylikt. Byggnaderna indelas i klasser efter byggnadssättets eldfarlighet. För varje klass fastställs ett visst maximum för det belopp, som fonden må hålla på en risk för egen räkning; det överskjutande skall försäkras i privata danska bolag. Byggnad skall värderas vart 10:e år. Det departement, under vilket byggnad eller egendom hör, skall genast efter inträffad brand värdera skadan och anmäla, om ersättningsbeloppet bör omedelbart användas till egendomens återställande eller om saken bör hänskjutas till Riksdagen.

6) I Norge bildades år 1767 en statsanstalt, nu benämnd Norges Brandkasse, med tvångsanslutning för alla byggnader i städer (utom Kristiania) och med frivillig anslutning för byggnader på landet. Tvångsanslutningen upphävdes år 1847. Samtidigt delades anstalten i två skilda avdelningar, en för städerna och en för landsbygden. Anstalten har skyldighet att antaga varje anmäld risk, på få undantag när; dock icke till högre belopp på en risk än i regel 400,000 kronor. Även brandskador, som förorsakas av krig, borgerliga oroligheter eller uppror ersätts. Ersättningsbelopp må i regel användas endast till byggnaders återuppförande.

Enligt lag av den 12 juni 1912 står anstalten under ledning av ett representantskap (36 medlemmar) och en direktion (5 medlemmar). Det förra utses av försäkringstagarna. I direktionen utser Konungen en medlem (verkställande direktör), stortinget en och representantskapet 3 medlemmar.

Representantskapet äger bl. a. att föreslå ändringar i gällande tariff; denna bestämmes av Konungen. Avgift erlägges i förskott. Uppstår brist täckes denna genom uttaxering i efterskott. Staten har icke iklätt sig någon garanti.

Det har länge från många håll yrkats på, att anstalten skulle upptaga även lösöreförsäkringen. Genom 1912 års lag är det nu stadgat, att Konungen kan, efter beslut av representantskapet, och efter direktionens hörande, besluta lösöreförsäkringens upptagande. Sker detta, skall lösöreförsäkringen bilda en särskild avdelning inom anstalten.

Anstaltens utveckling synes av följande siffror (efter Norsk Forsikringsaarbok for 1911).

#### Avdelningen för städerna.

År.	Försäkrings- summa mill. kronor.	Afgifter		Skadeersätt- ningar.	Behållning (+). Brist (-).
		i förskott.	i efterskott.		
1901 . . . . .	902·3	2,462,567	—	2,545,600	+ 2,675,000
1902 . . . . .	932·6	2,461,316	—	2,563,097	+ 2,541,430
1903 . . . . .	961·6	2,550,962	—	1,696,895	+ 3,338,380
1904 . . . . .	969·0	2,567,970	—	10,980,080	— 5,176,973
1905 . . . . .	986·2	2,554,475	1,584,400	1,783,500	— 3,117,786
1906 . . . . .	997·1	2,580,961	1,540,650	1,353,225	— 696,056
1907 . . . . .	1,005·6	2,593,699	1,518,357	938,222	+ 3,008,720
1908 . . . . .	1,018·4	2,562,273	748,997	1,359,076	+ 4,063,458
1909 . . . . .	1,042·3	2,523,742	—	925,662	+ 5,562,369
1910 . . . . .	1,066·1	2,570,000	—	948,912	+ 7,200,000

## Avdelningen för landsbygden.

År.	Försäkrings- summa mill. kronor.	A f g i f t e r		Skadeersätt- ningar.	Brist.
		i förskott.	i efterskott.		
1901 . . . . .	389	545,492	—	509,430	300,000
1902 . . . . .	400	561,038	—	572,335	383,379
1903 . . . . .	411	578,563	—	615,380	506,115
1904 . . . . .	422 <sup>8</sup>	592,975	146,104	794,095	658,086
1905 . . . . .	431 <sup>4</sup>	610,640	272,560	564,557	274,343
1906 . . . . .	439 <sup>2</sup>	619,159	134,123	449,074	202,945
1907 . . . . .	449 <sup>0</sup>	630,443	—	589,683	236,897
1908 . . . . .	462 <sup>7</sup>	650,936	—	609,883	272,495
1909 . . . . .	477 <sup>8</sup>	668,882	—	703,926	393,580
1910 . . . . .	495 <sup>4</sup>	685,710	—	537,349	330,000

Den <sup>31</sup>/<sub>12</sub> 1911 ansvarade de båda avdelningarna för resp. 1,081 mill. och 504 mill. kronor, den förra avdelningens behållning var 8,600,000 kronor, den senares brist var 600,000 kronor.

Utskottet frågar slutligen efter de erfarenheter, som kunna inhämtas från de utländska statsanstalternas verksamhet.

De omdömen, som försäkringsinspektionen sett om statsanstalten i Nya Zeeland, äro icke gynnsamma, men detta kan hava sin tillräckliga förklaring däri, att den ännu varit så kort tid i verksamhet och har att kämpa med de privata bolagens övermäktiga konkurrens. Det är omöjligt för försäkringsinspektionen att yttra sig därom, huruvida denna anstalts inrättande varit motiverat av verkliga missförhållanden inom brandförsäkringsväsendet och om utsikt finnes att den skall kunna på ett verksamt sätt bidraga till brandförsäkringsväsendets sunda utveckling.

Då i Tyskland sedan länge finnas både statsanstalter av olika typer, ömsesidiga bolag och aktiebolag, skulle säkerligen ett studium av det tyska brandförsäkringsväsendet giva värdefulla lärdomar angående de olika organisationsformerna. Då försäkringsinspektionen icke haft tillfälle till sådant studium, får försäkringsinspektionen inskränka sig till att i korthet referera de viktigare av de synpunkter, som under den livliga diskussionen mellan de intresserade parterna framhållits.

Privatförsäkringens målsmän anföra i huvudsak följande mot statsanstalterna. De offentliga anstalter, som icke vore utrustade med monopol, visade sig icke billigare än de ömsesidiga bolagen. Monopolanstalterna kunde visserligen arbeta billigare, men billigheten vunnas på bekostnad av andra fördelar, som privatbolagen bjödo. Ställda utanför all konkurrens, eggades nämligen monopolanstalterna icke till att vid *tariffering, försäkringsvillkorens bestämmande* och *skaderegleringar* prestera det för försäkringstagarna bästa möjliga. Tarifferingen behövde icke ske efter försäkringstekniska grunder, utan kunde bestämmas av

andra hänsyn, t. ex. fiskaliska eller politiska, och sålunda komma att orättvist betunga vissa riskklasser till förmån för andra eller pålägga försäkringstagarna avgifter för ändamål, som borde bestridas av skattemedel. Att i regel avgifterna endast på ett mycket ofullkomligt sätt avvägdes efter riskernas olika eldfarlighet — i åtminstone en av statsanstalterna sammanfördes t. o. m. alla byggnader i samma klass — innebure en stark belastning av de bättre riskerna till förmån för de sämre. Det medförde även den faran, att försäkringstagarnas intresse av att vidtaga förbättringar i fråga om skyddsåtgärder mot eldfara i hög grad minskades, efter som sådana förbättringar icke medförde motsvarande nedsättning i försäkringsavgifterna.<sup>1</sup> Försäkringsvillkoren anpassades icke med tillräcklig smidighet efter de ändrade förhållanden och de nya behov, som den ekonomiska utvecklingen medförde. Vid skadereglering voro det för försäkringstagaren av stor vikt, att försäkringsgivaren visade tillbörlig liberalitet; men detta vore lättare för privata bolag än för en statsanstalt, bundna som dess representanter måste vara av givna förordningar.<sup>2</sup>

Försäkringsinspektionen kan icke inlåta sig på frågan, i vad mån dessa anmärkningar äro befogade. De framställas dock även av granskare, som synas bemöda sig om opartiskhet och ingalunda äro blinda för privatförsäkringens nackdelar.

Dessa vore, framhålles det, betingade av å ena sidan decentralisationen och konkurrensen, å andra sidan kartellbildningen. Decentralisationen ökade antalet tjänstemän och agenter. Konkurrensen medförde, att stora kostnader och mycket arbete måste nedläggas på ackvisitionen, ett arbete som egentligen vore onyttigt, eftersom allmänheten numera insåge nödvändigheten att taga brandförsäkring. Decentralisationen fördyrade försäkringen även därigenom, att den ökade behovet av fondbildning, i det att flera små bolag behöfve sammanlagt relativt större fondbelopp än en stor statsanstalt. Å andra sidan hade många bolag, särdeles de ömsesidiga, alltför små fonder, vilket gjorde deras försäkring mindervärdig. Aktiebolagen minskade visserligen sitt behov av fondbildning genom återförsäkring. Men återförsäkringen fördyrade försäkringen för försäkringstagarna.

Kartellbildningen vore visserligen nödvändig för att förhindra, att premierna genom den oreglerade konkurrensen pressades ned så lågt, att en solid brandförsäkring omöjliggjordes. Men den möjliggjorde å andra sidan även, att aktiebolagen kunde motsätta sig även berättigade önskningsar av försäkringstagare och kunde utdela oskäligen vinst åt sina aktieägare. All försäkring vore i grund och botten ömsesidig — även i aktiebolag. Aktieägarna hade tillskjutit endast aktiekapitalet, försäkringstagarna tillsköt premierna och de därav bildade fonderna. Aktieägarna bure affärsrisken endast intill aktiekapitalets belopp, men deras rätt

<sup>1</sup> Häremot genmäles från andra sidan, att den offentliga försäkringen vore att föredraga framför den privata, därför att den förra möjliggjorde bättre samverkan mellan samhällets åtgärder för å ena sidan brandförsäkringen, å andra sidan brandväsendet. Vad de offentliga anstalterna utträttat för eldsläckningsväsendet och andra åtgärder mot eldsolyckor överträffade vida vad de privata bolagen gjort.

<sup>2</sup> Å andra sidan framhålles den offentliga försäkringens företräde framför den privata försäkringens just vid skaderegleringar. Den offentliga försäkringen hade mera effektiva medel att förhindra den enskilde att tillskans sig otillbörlig förmån. Och den enskilde visste, att hans anspråk bedömdes av fullt opartiska domare. — Intresse motsatsen mellan den privata försäkringsanstalten och försäkringstagaren vid skaderegleringar har väckt tanken på att alla skaderegleringar borde avgöras av stats-tjänstemän.

till vinst vore obegränsad. Försäkringstagarna deltog i affärsrisken, men hade ingen del i affärsvinsten. — Mot aktiebolagens kartellbildning vore de ömsesidiga bolagen för svaga, när det gällde konkurrensen om de stora riskerna, därför att de ej hade tillgång till nödig återförsäkring. Endast en statsanstalt kunde bliva tillräckligt stark även utan återförsäkring.

Då utskottet anmodat försäkringsinspektionen att avgiva det yttrande över motionärens yrkande och framställning, vartill försäkringsinspektionen i övrigt kan finna anledning, vill försäkringsinspektionen, utan att ingå på någon detaljgranskning av motionens motivering, anföra följande.

Motionären tänker sig, att statsanstalten skulle ha

- 1) monopol på brandförsäkring av statens egendom,
- 2) monopol på brandförsäkring av annan publik egendom,
- 3) rätt att meddela brandförsäkring av privat egendom.

Monopolet på brandförsäkring av statens egendom berör knappast de privata bolagens intressen, eftersom staten för närvarande endast undantagsvis försäkrar sin egendom. Såsom motionären framhåller, kan denna underlåtenhet att försäkra medföra stora olägenheter för staten. Av denna anledning har även statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet redan i december 1912 under hand lämnat undertecknad Laurin i uppdrag att göra en utredning av denna fråga om ordnandet av statsegendomens brandförsäkring antingen genom avsättande av en statsbrandförsäkringsfond eller på annat sätt.

Monopolet på brandförsäkring av annan publik egendom skulle däremot mycket starkt ingripa på de privata bolagens område, enär denna egendom i regel är brandförsäkrad. Det bleve sannolikt de ömsesidiga bolagen, som mest komme att beröras av detta monopol. Dess införande synes icke kunna motiveras, med mindre utredningen kan ådagalägga, att gynsammare villkor skulle vinnas för det allmänna genom obligatorisk försäkring i statsanstalten än genom frivillig försäkring i bolagen. Då dessa risker, fränsett vissa industriella inrättningar, teatrar, o. d., äro synnerligen goda risker, torde ingen svårighet nu förefinnas att få dem försäkrade på fördelaktiga villkor, varför den ifrågasatta utredningen sannolikt på denna punkt skulle komma till negativt resultat.

Motionären ifrågasätter slutligen, att statsanstalten skulle stå öppen för enskilda personer, dock utan monopol för anstalten. Som motivering anföres: »Brandförsäkringsaktiebolagen i vårt land ha bildat ett slags kartell med huvudsakligt syfte att hålla så höga premier som möjligt. Då de större industriföretagen och lantegendomarna genom sina stora ansvarssummor och ringa antal icke lämpligen kunna och oftast icke heller få tillhöra nuvarande ömsesidighetsbolag, så är följden den, att de för närvarande i viss mån kunna sägas vara prisgivna åt de stora brandförsäkringsaktiebolagens godtyckliga premiesatser. Statens anstalt borde i främsta rummet ha till syfte sina försäkringstagares bästa genom låga, rättvisa, men för anstalten och vederbörlig fondbildning dock fullt tillräckliga premier.»

Denna åsikt om aktiebolagens tariffpolitik har tidigare framförts av representanter för industrien och föranlett försök att bilda nya ömsesidiga bolag, tillräckligt starka att kunna försäkra även större industriella risker, försök, som dock hittills strandat på omöjligheten att skaffa tillräckliga återförsäkringsförbindelser.



Att återförsäkringsbolagen äro obenägna att träda i förbindelse med ömsesidiga bolag, kan i vissa fall bero på, att de ömsesidiga bolagens premier äro otillräckliga. Men i andra fall finnes ej detta skäl, utan torde obenägenheten dikteras af önskan att stödja aktiebolagen i deras konkurrens med de ömsesidiga bolagen. Återförsäkringsbolagens politik i detta avseende icke blott minskar de ömsesidiga bolagens konkurrensförmåga i fråga om de större riskerna, utan torde även vara en bidragande orsak till att vissa av dem hålla större belopp på en risk för egen räkning, än som egentligen motsvarar deras tillgångar.

Även om motionärens åsikt angående aktiebolagens tariffpolitik skulle vara riktig, synes den motivera icke upprättandet av en statsanstalt, som konkurrerar med de privata bolagen, de ömsesidiga såväl som aktiebolagen, utan vidtagande av åtgärder, varigenom de ömsesidiga bolagen bleve mera jämnställda med aktiebolagen vid konkurrensen om de större riskerna.

Det är en utomordentligt vanskelig sak att bedöma, om en brandförsäkrings-tariff är byggd på riktiga principer eller ej. Försäkringsinspektionen saknar den ingående kännedom om aktiebolagens tariff och de särskilda riskernas olikheter, som erfordras för ett omdöme om denna tariffs lämplighet. Dock håller försäkringsinspektionen före, att så grava anmärkningar icke med fog kunna göras mot densamma, att man icke måste anse, att tarifföreningen haft och ännu har stor betydelse för brandförsäkringsväsendets sunda utveckling. Hade den ej funnits, skulle visserligen, efter all sannolikhet, den oreglerade konkurrensen drivit ned premierna, men premiebestämningen hade blivit osäkrare och godtyckligare än nu. Ett bolags erfarenhet kan icke hava den omfattning, att den därpå grundade premiebestämningen skulle kunna taga tillbörlig hänsyn till riskernas olikhet. Härför behöfs en sammanslutning mellan flera bolag, ju flera desto bättre. En sådan sammanslutning är tarifföreningen och däri ligger dess betydelse. Denna betydelse kunde, enligt försäkringsinspektionens förmenande, varit större än den är, om nämligen tarifföreningen vinnlagt sig om att på ett rationellt sätt statistiskt bearbeta sin erfarenhet. Detta har tarifföreningen försummat. Försäkringsinspektionen har emellertid förliden höst till de större bolagen remitterat ett förslag till sådan statistik. Om detta förslag genomföres, skall det åstadkomma ett sammanförande av *alla* i riket arbetande brandförsäkringsbolags erfarenhet och sålunda bereda den bredast möjligaste bas för tarifferingen. Har sådan bas skapats, torde konkurrensen mellan bolagen, aktiebolagen och de ömsesidiga, komma att regleras premierna mera rationellt än nu, vilket torde komma att bidra till att de reformer i tarifferna, som motionären önskar, så småningom komma till stånd.

Stockholm den 18 mars 1913.

Underdånigst

*P. G. Laurin.*

*Sixten von Friesen.*

*Erik Martin.*

*S. Staël von Holstein.*

Tab. I. Beräkning av bruttoöverskottet å den svenska brandförsäkringsrörelsen under åren 1907—1911.

	Försäkringsafgifter.	4 % ränta å premiereserven.	Summa.	Utbet. skadeersättningar.	Försäkringsfondens ökning.	Förvaltningskostnader.	Bruttoöverskott.	Summa.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
<b>År 1907.</b>								
Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	1,702,250	—	1,702,250	1,292,806	—	257,255	152,189	1,702,250
Länsbolag . . . . .	1,967,852	—	1,967,852	1,113,804	÷ 6,569	377,489	483,128	1,967,852
Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	3,955,713	1,061,873	5,017,586	1,040,778	1,375,765	841,652	1,759,391	5,017,586
Svenska aktiebolag . . . . .	10,246,235	167,718	10,413,953	4,031,339	522,296	2,364,077	3,496,241	10,413,953
Utländska aktiebolag . . . . .	2,738,185	42,175	2,780,360	913,966	40,909	544,570	1,280,915	2,780,360
Summa	<b>20,610,235</b>	<b>1,271,766</b>	<b>21,882,001</b>	<b>8,392,693</b>	<b>1,932,401</b>	<b>4,385,043</b>	<b>7,171,864</b>	<b>21,882,001</b>
<b>År 1908.</b>								
Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	1,960,847	—	1,960,847	1,711,041	—	262,311	÷ 13,005	1,960,847
Länsbolag . . . . .	2,238,660	—	2,238,660	1,832,080	40,318	385,599	÷ 19,337	2,238,660
Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	4,161,149	1,115,442	5,276,591	1,523,995	1,171,937	908,211	1,672,448	5,276,591
Svenska aktiebolag . . . . .	10,081,523	180,338	10,261,861	6,782,852	91,673	2,327,639	1,059,697	10,261,861
Utländska aktiebolag . . . . .	2,853,414	43,811	2,897,225	1,792,234	46,092	531,872	527,027	2,897,225
Summa	<b>21,295,593</b>	<b>1,339,591</b>	<b>22,635,184</b>	<b>13,642,202</b>	<b>1,350,020</b>	<b>4,416,132</b>	<b>3,226,830</b>	<b>22,635,184</b>
<b>År 1909.</b>								
Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	1,968,762	—	1,968,762	1,314,933	—	278,052	375,777	1,968,762
Länsbolag . . . . .	2,288,443	—	2,288,443	1,330,917	2,770	374,390	580,366	2,288,443
Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	4,443,203	1,165,873	5,609,076	1,732,026	1,513,361	970,840	1,392,849	5,609,076
Svenska aktiebolag . . . . .	10,173,830	179,005	10,352,835	4,534,250	193,007	2,354,625	3,270,953	10,352,835
Utländska aktiebolag . . . . .	2,800,335	45,655	2,845,990	2,039,881	÷ 21,232	548,285	279,056	2,845,990
Summa	<b>21,674,573</b>	<b>1,390,533</b>	<b>23,065,106</b>	<b>10,952,007</b>	<b>1,687,906</b>	<b>4,526,192</b>	<b>5,899,061</b>	<b>23,065,106</b>
<b>År 1910.</b>								
Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	1,905,975	—	1,905,975	1,566,174	—	310,501	29,300	1,905,975
Länsbolag . . . . .	2,196,548	—	2,196,548	1,495,130	÷ 60,616	392,820	369,214	2,196,548
Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	4,576,039	1,227,027	5,803,066	1,368,537	1,035,942	1,008,946	2,389,641	5,803,066
Svenska aktiebolag . . . . .	10,549,321	179,603	10,728,924	4,414,698	359,965	2,442,669	3,511,592	10,728,924
Utländska aktiebolag . . . . .	2,860,228	44,805	2,905,033	1,091,749	23,957	659,345	1,129,932	2,905,033
Summa	<b>22,088,111</b>	<b>1,451,435</b>	<b>23,539,546</b>	<b>9,936,288</b>	<b>1,359,248</b>	<b>4,814,281</b>	<b>7,429,729</b>	<b>23,539,546</b>
<b>År 1911.</b>								
Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	2,195,388	—	2,195,388	2,161,643	—	322,748	÷ 289,003	2,195,388
Länsbolag . . . . .	2,523,654	—	2,523,654	1,787,599	9,472	426,228	300,355	2,523,654
Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	4,239,847	1,265,267	5,505,114	2,048,143	881,471	1,038,389	1,537,111	5,505,114
Svenska aktiebolag . . . . .	10,676,618	185,855	10,862,473	7,671,870	253,483	2,474,026	463,094	10,862,473
Utländska aktiebolag . . . . .	2,979,128	45,764	3,024,892	2,269,972	47,560	690,211	77,149	3,024,892
Summa	<b>22,614,635</b>	<b>1,496,886</b>	<b>24,111,521</b>	<b>15,879,227</b>	<b>1,191,986</b>	<b>4,951,602</b>	<b>2,088,706</b>	<b>24,111,521</b>
<b>Åren 1907—1911.</b>								
Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	9,733,222	—	9,733,222	8,046,597	—	1,431,367	255,258	9,733,222
Länsbolag . . . . .	11,215,157	—	11,215,157	7,559,530	÷ 14,625	1,956,526	1,713,726	11,215,157
Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	21,375,951	5,835,482	27,211,433	7,713,479	5,978,476	4,768,038	8,751,440	27,211,433
Svenska aktiebolag . . . . .	51,727,527	892,519	52,620,046	27,435,009	1,420,424	11,965,036	11,801,577	52,620,046
Utländska aktiebolag . . . . .	14,231,290	222,210	14,453,500	8,047,802	137,286	2,974,283	3,294,129	14,453,500
Summa	<b>108,283,147</b>	<b>6,950,211</b>	<b>115,233,358</b>	<b>58,802,417</b>	<b>7,521,561</b>	<b>23,093,250</b>	<b>25,816,130</b>	<b>115,233,358</b>

**Tab. II. Försäkrings- och återförsäkringsbelopp för vid slutet av åren 1907—1911 gällande svenska brandförsäkringar.**

	Försäkringsbelopp vid årets slut i 1,000-tals kronor.		Därav återförsäkrat.			Försäkringsbelopp vid årets slut i 1,000-tals kronor.		Därav återförsäkrat.	
	1	2	1	2		1	2	1	2
<b>År 1907.</b>					<b>År 1910.</b>				
Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	1,584,807	—			Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	1,770,574	—		
Länsbolag . . . . .	2,075,423	—			Länsbolag . . . . .	2,286,683	—		
Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	2,141,987	280,155			Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	2,574,668	373,678		
Svenska aktiebolag . . . . .	4,063,623	2,298,690			Svenska aktiebolag . . . . .	4,617,705	2,470,967		
Utländska aktiebolag . . . . .	662,234	345,499			Utländska aktiebolag . . . . .	729,611	405,781		
Summa	<b>10,528,074</b>	<b>2,924,344</b>			Summa	<b>11,979,241</b>	<b>3,250,426</b>		
<b>År 1908.</b>					<b>År 1911.</b>				
Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	1,621,903	—			Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	1,782,507	—		
Länsbolag . . . . .	2,140,730	—			Länsbolag . . . . .	2,367,900	—		
Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	2,295,584	304,767			Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	2,691,673	415,063		
Svenska aktiebolag . . . . .	4,304,808	2,358,214			Svenska aktiebolag . . . . .	4,861,098	2,561,432		
Utländska aktiebolag . . . . .	713,023	368,246			Utländska aktiebolag . . . . .	796,527	450,302		
Summa	<b>11,076,048</b>	<b>3,031,227</b>			Summa	<b>12,499,705</b>	<b>3,426,797</b>		
<b>År 1909.</b>					<b>Åren 1907—1911.</b>				
Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	1,697,492	—			Bolag med mindre verksamhetsområde . . . . .	8,457,283	—		
Länsbolag . . . . .	2,213,176	—			Länsbolag . . . . .	11,083,912	—		
Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	2,431,255	337,510			Övriga ömsesidiga bolag . . . . .	12,135,167	1,711,173		
Svenska aktiebolag . . . . .	4,402,593	2,397,110			Svenska aktiebolag . . . . .	22,249,827	12,086,413		
Utländska aktiebolag . . . . .	706,572	367,311			Utländska aktiebolag . . . . .	3,607,967	1,937,139		
Summa	<b>11,451,088</b>	<b>3,101,931</b>			Summa	<b>57,534,156</b>	<b>15,734,725</b>		

**Tab. III. Se sid. 12—13.**

**Tab. IV. Offentliga brandförsäkringsanstalter i Tyskland.**

(Beloppen äro angivna i tusental Mark.)

	Försäkringssumma vid årets slut.	Premieinkomst.		Skadeersättningar för egen räkning	Omkostnader.	Överskott		Tillgångar vid årets slut.
		Brutto.	För egen räkning			på premierna.	på räntor.	
Statsanstalten i konungariket Sachsen . . . . .	7,866,502	7,702	7,702	4,784	2,341	577	683	21,952
Statsanstalten i Bayern . . . . .	8,126,478	6,686	6,686	6,651	2,121	<sup>1</sup> -2,086	1,180	39,500
Statsanstalten i Württemberg . . . . .	4,161,808	4,848	4,848	4,187	694	<sup>1</sup> - 33	308	8,592
Statsanstalten i Baden . . . . .	4,117,252	5,230	5,230	5,020	324	<sup>1</sup> -114	16	6,279
De preussiska anstalterna . . . . .	40,900,803	58,325	49,306	28,842	<sup>2</sup> 13,165	7,299	4,622	141,414
Övriga anstalter . . . . .	9,931,501	11,103	9,833	6,651	2,897	285	1,827	52,021
Summa	<b>75,104,344</b>	<b>93,894</b>	<b>83,605</b>	<b>56,135</b>	<b>21,542</b>	<b>5,928</b>	<b>8,636</b>	<b>269,758</b>

<sup>1</sup> Brist. — <sup>2</sup> Inberäknat premiereservens ökning 269,000.

Tab. III. Svenska brandförsäkringsbolags överskott under åren 1907—1911 samt dess användning.

	Brutto- överskott å hela brand- försäkrings- rörelsen.	Återför- säkrings- bolagens andel härav	Netto- överskott å hela brand- försäkrings- rörelsen.	Netto- överskott å annan försäkrings- rörelse och överskott av räntor.	Summa överskott.	Härav avsätt- ning till andra fonder än försäkrings- fonder.	Utdel- ning till aktie- ägare.	Utdel- ning till försäkrings- tagare.	Summan af aktie- kapital och andra fonder än försäkrings- fonder vid årets början.	Summan av kol. 6 och kol. 7 i % av kol. 9.	Utdel- ningen till aktie- ägare i % av kol. 9.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
<b>År 1907.</b>											
Bolag med mindre verk- samtetsområde . . . . .	152,189	—	152,189	403,358	555,547	555,547	—	—	7,808,410	7·1	—
Länsbolag . . . . .	483,128	—	483,128	128,505	611,633	611,633	—	—	5,359,321	11·4	—
Övriga ömsesidiga bolag .	1,759,391	190,098	1,569,293	2,121,186	3,690,479	3,119,518	—	570,961	54,631,420	5·7	—
Svenska aktiebolag . . .	5,067,043	2,816,516	2,250,527	1,052,965	3,303,492	2,131,492	1,172,000	—	21,914,316	15·1	5·3
Summa	<b>7,461,751</b>	<b>3,006,614</b>	<b>4,455,137</b>	<b>3,706,014</b>	<b>8,161,151</b>	<b>6,418,190</b>	<b>1,172,000</b>	<b>570,961</b>	<b>89,713,467</b>	<b>8·5</b>	—
<b>År 1908.</b>											
Bolag med mindre verk- samtetsområde . . . . .	÷ 13,005	—	÷ 13,005	431,966	418,961	418,961	—	—	8,363,957	5·0	—
Länsbolag . . . . .	÷ 19,337	—	÷ 19,337	135,837	116,500	116,500	—	—	5,970,954	2·0	—
Övriga ömsesidiga bolag .	1,672,448	199,851	1,472,597	2,382,389	3,854,986	3,263,231	—	591,755	57,750,938	5·7	—
Svenska aktiebolag . . .	2,442,823	889,817	1,553,006	1,290,242	2,843,248	1,550,748	1,292,500	—	24,045,808	11·8	5·4
Summa	<b>4,082,929</b>	<b>1,089,668</b>	<b>2,993,261</b>	<b>4,240,434</b>	<b>7,233,695</b>	<b>5,349,440</b>	<b>1,292,500</b>	<b>591,755</b>	<b>96,131,657</b>	<b>6·9</b>	—
<b>År 1909.</b>											
Bolag med mindre verk- samtetsområde . . . . .	375,777	—	375,777	410,691	786,468	786,468	—	—	8,782,918	9·0	—
Länsbolag . . . . .	580,366	—	580,366	125,534	705,900	705,900	—	—	5,971,841	11·8	—
Övriga ömsesidiga bolag .	1,392,849	225,023	1,167,826	2,405,825	3,573,651	2,657,381	—	916,270	61,129,782	4·3	—
Svenska aktiebolag . . .	4,696,303	2,875,221	1,821,082	1,347,623	3,168,705	1,754,205	1,414,500	—	25,596,556	12·4	5·5
Summa	<b>7,045,295</b>	<b>3,100,244</b>	<b>3,945,051</b>	<b>4,289,673</b>	<b>8,234,724</b>	<b>5,903,954</b>	<b>1,414,500</b>	<b>916,270</b>	<b>101,481,097</b>	<b>7·2</b>	—

<b>År 1910.</b>											
Bolag med mindre verk- samhetsområde . . . . .	29,300	—	29,300	450,936	480,236	480,236	—	—	9,569,386	5·0	—
Länsbolag . . . . .	369,214	—	369,214	167,338	536,552	536,552	—	—	6,677,741	8·0	—
Övriga ömsesidiga bolag .	2,389,641	328,405	2,061,236	2,442,816	4,504,052	3,880,322	—	623,730	63,787,163	6·1	—
Svenska aktiebolag . . .	5,099,538	2,904,440	2,195,098	1,523,938	3,719,036	2,194,036	1,525,000	—	27,350,761	13·6	5·6
Summa	<b>7,887,693</b>	<b>3,232,845</b>	<b>4,654,848</b>	<b>4,585,028</b>	<b>9,239,876</b>	<b>7,091,146</b>	<b>1,525,000</b>	<b>623,730</b>	<b>107,385,051</b>	8·0	—
<b>År 1911.</b>											
Bolag med mindre verk- samhetsområde . . . . .	289,003	—	289,003	468,241	179,238	179,238	—	—	10,049,622	1·8	—
Länsbolag . . . . .	300,355	—	300,355	158,860	459,215	459,215	—	—	7,214,293	6·4	—
Övriga ömsesidiga bolag .	1,537,111	140,741	1,396,370	2,460,103	3,856,473	3,212,192	—	644,281	67,717,448	4·7	—
Svenska aktiebolag . . .	1,190,619	536,383	654,236	1,845,373	2,499,609	949,109	1,550,500	—	29,544,797	8·5	5·2
Summa	<b>2,739,082</b>	<b>677,124</b>	<b>2,061,958</b>	<b>4,932,577</b>	<b>6,994,535</b>	<b>4,799,754</b>	<b>1,550,500</b>	<b>644,281</b>	<b>114,526,160</b>	5·5	—
<b>Åren 1907—1911.</b>											
Bolag med mindre verk- samhetsområde . . . . .	255,258	—	255,258	2,165,192	2,420,450	2,420,450	—	—	—	5·4	—
Länsbolag . . . . .	1,713,726	—	1,713,726	716,074	2,429,800	2,429,800	—	—	—	7·8	—
Övriga ömsesidiga bolag .	8,751,440	1,084,118	7,667,322	11,812,319	19,479,641	16,132,644	—	3,346,997	—	5·3	—
Svenska aktiebolag . . .	18,496,326	10,022,377	8,473,949	7,060,141	15,534,090	8,579,590	6,954,500	—	—	12·1	5·4
Summa	<b>29,216,750</b>	<b>11,106,495</b>	<b>18,110,255</b>	<b>21,753,726</b>	<b>39,863,981</b>	<b>29,562,484</b>	<b>6,954,500</b>	<b>3,346,997</b>	—	7·2	—